

***Odpowiedzialność prawna
nauczyciela i dyrektora szkoły jako
funkcjonariusza publicznego***

Michał Jaworski
prokurator Prokuratury Rejonowej
Poznań-Stare Miasto

Nauczyciel jako funkcjonariusz publiczny

- art. 63 ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela stanowi, że nauczyciel, podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny
- art. 115 § 13 pkt 3 kodeksu karnego stanowi, że funkcjonariuszem publicznym jest:
 - osoba orzekająca w organach dyscyplinarnych działających na podstawie ustawy – np. rzecznik dyscyplinarny

Dyrektor jako funkcjonariusz publiczny

- Dyrektor jako nauczyciel również korzysta z ochrony przewidzianej w art. 63 ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela
- art. 115 § 13 pkt 4 kodeksu karnego stanowi, że funkcjonariuszem publicznym jest:
 - osoba będąca pracownikiem administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba w zakresie, w którym uprawniona jest do wydawania decyzji administracyjnych (np. dyrektor szkoły wydając decyzje administracyjne w sprawach z zakresu obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, w sprawach skreślenia z listy uczniów).

Dyrektor jako funkcjonariusz publiczny

- Do dyrektora szkoły lub placówki oświatowej jako nauczyciela, nie mają zastosowania przepisy ustawy o pracownikach samorządowych
- **dyrektor szkoły nie jest gminnym pracownikiem samorządowym** (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 28 listopada 2007 r., II SA/Bd 643/07)

Rodzaje odpowiedzialności

- cywilna
- pracownicza (porządkowa i materialna)
- karna
- za wykroczenie

Odpowiedzialność cywilna

ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. 1964 r., Nr 16, poz. 93 z późn. zm.)

kontraktowa

- ✓ z tytułu niewykonania zobowiązania
- ✓ z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania

deliktowa

- ✓ w związku z wyrządzeniem szkody czynem niedozwolonym

Czyn niedozwolony

- ✓ delikt, zdarzenie polegające na działaniu lub zaniechaniu określonego podmiotu, które powoduje wyrządzenie szkody innej osobie
- ✓ delikt może być związany z winą sprawcy, ale również nie mieć z nią bezpośredniego związku (np. odpowiedzialność w nadzorze – art. 427 k.c.)

Przesłanki odpowiedzialności z tytułu czynu niedozwolonego

- ✓ powstanie szkody,
- ✓ popełnienie przez określony podmiot (sprawcę) czynu niedozwolonego,
- ✓ istnienie związku przyczynowego między szkodą a działaniem sprawcy (czynem niedozwolonym),
- ✓ wina po stronie sprawcy

Przesłanki odpowiedzialności

Szkoda

- ✓ strata majątkowa po stronie majątku poszkodowanego,
- ✓ może występować w ujęciu szkody rzeczywistej lub w odniesieniu do utraconych korzyści
- ✓ może odnosić się również do majątku poszkodowanego (szkoda majątkowa), jak również wprost do jego osoby (szkoda na osobie).

Przesłanki odpowiedzialności

Związek przyczynowo-skutkowy

- ✓ to związek pomiędzy określonym zdarzeniem (działanie, zaniechanie), a powstałą szkodą.

art. 361 § 1 k.c.: Zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła.

Przesłanki odpowiedzialności

Wina

- ✓ przypisanie odpowiedzialności za określony czyn do określonego podmiotu
- ✓ wina umyślna - rozumiana jako działanie lub zaniechanie,
- ✓ wina nieumyślna - rozumiana jako lekkomyślność lub niedbalstwo (niedołożenie należytej staranności)

Czyny niedozwolone w praktyce szkolnej

Art. 415. Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

Art. 417. § 1. Za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

§ 2. Jeżeli wykonywanie zadań z zakresu władzy publicznej zlecono, na podstawie porozumienia, jednostce samorządu terytorialnego albo innej osobie prawnej, solidarną odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę ponosi ich wykonawca oraz zlecająca je jednostka samorządu terytorialnego albo Skarb Państwa.

Art. 427. Kto z mocy ustawy lub umowy jest zobowiązany do nadzoru nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można, ten obowiązany jest do naprawienia szkody wyrządzonej przez tę osobę, chyba że uczynił zadość obowiązkowi nadzoru albo że szkoda by powstała także przy starannym wykonywaniu nadzoru. Przepis ten stosuje się również do osób wykonywających bez obowiązku ustawowego ani umownego stałą pieczę nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można.

Czyny niedozwolone w praktyce szkolnej

- **art. 5 ust. 7 pkt 1 i 2 ustawy o systemie oświaty** określa jako zadania organu prowadzącego szkołę lub placówkę:
 - zapewnienie warunków działania szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki;
 - wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie;

Czyny niedozwolone w praktyce szkolnej

- **art. 39 ust. 1 pkt 5a ustawy o systemie oświaty i art. 7 ust. 2 pkt 6 ustawy Karta Nauczyciela** nakładają na dyrektora szkoły obowiązek:
 - wykonywania zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę lub placówkę
- **Rozporządzenie MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach**
 - szczegółowo określa zadania dyrektora w zakresie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki

Czyny niedozwolone w praktyce szkolnej

- **art. 6 ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela zobowiązuje nauczyciela do:**
 - realizowania zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę
- **Rozporządzenie MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach**
 - szczegółowo określa również zadania nauczycieli w zakresie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki (np. podczas zajęć WF-u, wycieczki szkolnej, wypadku ucznia na terenie szkoły)

Czyny niedozwolone w praktyce szkolnej

Wina w nadzorze (art. 427 k.c.)

- Odpowiedzialność z tytułu nadzoru może wynikać z trzech tytułów:
 - ustawy (rodzice, szkoła, przedszkole, dom dziecka)
 - umowy (opiekunka)
 - faktycznego podjęcia się stałego wykonywania pieczy, mimo braku obowiązku ustawowego lub umownego (sąsiadka, dziadkowie)

- Osoby pozostające pod nadzorem:
 - małoletni, którzy nie ukończyli 13 roku życia,
 - osoby niepoczytalne,
 - osoby, które z uwagi na swoją ułomność fizyczną nie mogły rozpoznać znaczenia swojego czynu lub pokierować swoim postępowaniem

Czyny niedozwolone w praktyce szkolnej - orzecznictwo

- Obowiązek przestrzegania niezbędnych wymagań w dziedzinie bezpieczeństwa młodzieży w szkole nie ogranicza się do wydania konkretnych nakazów, czy zakazów wynikających wprost z przepisów szczegółowych, lecz polega na stosowaniu - wynikających z zasad ogólnych - wszelkiego rodzaju środków ochrony przez nauczycieli wobec powierzonych ich pieczy uczniów. Zasady te powinny być honorowane w stosunkach szkolnych zarówno ze względu na bezpieczeństwo uczącej się młodzieży, jak i dla celów wychowawczych, polegających na wytworzeniu nawyku poszanowania własnego i cudzego bezpieczeństwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2011 r., II CSK 392/10, *OSNC-ZD 2011/4/87*)
- Obowiązek sprawowania opieki i nadzoru oraz zapewnienia bezpieczeństwa ze strony szkoły dotyczy tylko uczniów powierzonych funkcjonariuszom szkoły lub szkole jako całości. Obowiązek ten zachodzi więc w sytuacji, gdy uczniowie danej szkoły pozostają w dyspozycji nauczycieli lub administracji szkolnej, podczas lekcji, przerw międzylekcyjnych i innych zajęć zleconych przez szkołę (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 stycznia 1974 r., II CR 643/73, *OSP 1974/10/202*)
- Do podstawowych obowiązków administracji szkolnej należy zapewnienie bezpieczeństwa młodzieży szkolnej w czasie jej przebywania w szkole. Obejmuje on w szczególności obowiązek zastosowania takich urządzeń przeznaczonych do ćwiczeń i zabaw dziecięcych, których konstrukcja zapewnia dzieciom pełne bezpieczeństwo i nie grozi nieszczęśliwym wypadkiem. Jeżeli korzystanie z tych urządzeń grozi niebezpieczeństwem, to nie można uwolnić się od odpowiedzialności za szkodę poniesioną przez dziecko w następstwie ich używania (art. 417 k.c.) przez powołanie się na to, że urządzenia te zostały wykonane przez przedsiębiorstwo lub zakład, który w zakresie swej działalności wyrabiają tego rodzaju urządzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1974 r., II CR 482/73, *OSNCP 1975, nr 2, poz. 26*).

Odpowiedzialność na gruncie kodeksu pracy

porządkowa

- zgodnie z art. 75 ust. 2 ustawy Karta Nauczyciela za uchybienia przeciwko porządkowi pracy, w rozumieniu art. 108 kodeksu pracy, wymierza się nauczycielom kary porządkowe zgodnie z przepisami kodeksu pracy (art. 108-113)

materialna

- zgodnie z art. 91c ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela w zakresie spraw wynikających ze stosunku pracy, nieuregulowanych przepisami ustawy, mają zastosowanie przepisy kodeksu pracy (art. 114-127)

Odpowiedzialność porządkowa

ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. 1974 r. , Nr 24, poz. 141 z późn. zm.)

Kara upomnienia, kara nagany

- za nieprzestrzeganie ustalonej organizacji i porządku w procesie pracy,
- za nieprzestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisów przeciwpożarowych,
- za nieprzestrzeganie przyjętego sposobu potwierdzania przybycia i obecności w pracy oraz usprawiedliwiania nieobecności w pracy

Kara pieniężna

- za nieprzestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy lub przepisów przeciwpożarowych,
- za opuszczenie pracy bez usprawiedliwienia,
- za stawienie się do pracy w stanie nietrzeźwości lub spożywanie alkoholu w czasie pracy

Odpowiedzialność porządkowa

Zasady wymierzenie kary porządkowej

- niedopuszczalność zastosowania po upływie 2 tygodni od powzięcia wiadomości o naruszeniu obowiązku pracowniczego i po upływie 3 miesięcy od dopuszczenia się tego naruszenia,
- tylko po wcześniejszym wysłuchaniu pracownika,
- obowiązek powiadomienia na piśmie pracownika o zastosowaniu kary wraz ze wskazaniem naruszonych obowiązków i daty ich naruszenia oraz pouczeniem o prawie i terminie odwołania się od nałożonej kary,
- złożenie odpisu zawiadomienia o nałożeniu kary do akt osobowych,
- uwzględnienie rodzaju naruszonych obowiązków pracowniczych, stopnia winy pracownika i jego dotychczasowego stosunku do pracy

Odpowiedzialność porządkowa

Uprawnienia pracownika w związku z nałożoną karą

- prawo do wniesienia w ciągu 7 dni od zawiadomienia o ukaraniu sprzeciwu,
- podjęcie przez pracodawcę decyzji w zakresie sprzeciwu następuje dopiero po uprzednim rozpatrzeniu stanowiska organizacji związkowej reprezentującej pracownika,
- nieodrzućenie sprzeciwu przez pracodawcę w terminie 14 dni od dnia jego złożenia traktuje się jak jego uwzględnienie,
- w przypadku odrzucenia sprzeciwu, prawo do wystąpienia z wnioskiem do sądu pracy o uchylenie kary,
- obowiązek zwrotu przez pracodawcę kwoty kary pieniężnej w przypadku uwzględnienia sprzeciwu lub uchylenia kary przez sąd

Odpowiedzialność porządkowa

Zatarcie kary

- kara ulega zatarciu po 1 roku nienagannej pracy
- w razie uwzględnienia sprzeciwu przez pracodawcę albo wydania przez sąd pracy orzeczenia o uchyleniu kary
- Kara może ulec wcześniejszemu zatarciu:
 - z inicjatywy samego pracodawcy
 - na wniosek zakładowej organizacji związkowej

Z chwilą zatarcia kary należy usunąć z akt osobowych, a następnie zniszczyć informację o jej zastosowaniu!!!

Odpowiedzialność materialna

➤ na zasadach ogólnych
(podstawowa)
art. 114 -122 k.p.

➤ za powierzone mienie
(kwalifikowana)
art. 124-127 k.p.

Odpowiedzialność materialna

Odpowiedzialność materialna na zasadach ogólnych

- ponosi ją pracownik, który nie wykonał lub wykonał nienależycie swoje obowiązki i ze swojej winy wyrządził pracodawcy szkodę
- w granicach rzeczywistej straty pracodawcy i tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego wynikła szkoda
- odszkodowanie nie może być wyższe niż 3-krotność wynagrodzenia pracownika na dzień wyrządzenia szkody (bez ograniczenia w przypadku winy umyślnej)
- nie ponosi odpowiedzialności za szkodę w takim zakresie, w jakim pracodawca lub inna osoba przyczyniły się do jej powstania albo zwiększenia
- nie odpowiada za szkodę wynikającą z działania w granicach dopuszczalnego ryzyka
- wyrządzenie szkody przez kilku pracowników skutkuje ich odpowiedzialnością za część szkody stosownie do przyczynienia się do niej i stopnia winy, a w przypadku braku możliwości ustalenia tych okoliczności ponoszą oni odpowiedzialność w częściach równych
- szkodę wyrządzoną osobie trzeciej naprawia pracodawca, a następnie ma prawo żądać od pracownika stosownego wyrównania
- w przypadku zawarcia ugody w sprawie naprawienia szkody wysokość odszkodowania może zostać obniżona

Odpowiedzialność materialna

Odpowiedzialność za powierzone mienie

- ponosi ją pracownik, który przejął pieczę nad określonymi składnikami mienia pracodawcy (np. pieniędzmi, narzędziami, odzieżą i obuwem roboczym, samochodem służbowym)
- przejęcie pieczy nad mieniem musi nastąpić na podstawie odrębnej umowy lub porozumienia z pracodawcą (forma pisemna)
- pracownik odpowiada w pełnej wysokości za powstałą szkodę,
- pracownik uwolni się od odpowiedzialności za szkodę, jeśli wykáže, że powstała ona z przyczyn od niego niezależnych (pracodawca, osoba trzecia), a w szczególności wskutek niezapewnienia przez pracodawcę warunków umożliwiających zabezpieczenie powierzonego mienia (np. niewłaściwe zabezpieczenie pomieszczenia przed kradzieżą)

Odpowiedzialność materialna- orzecznictwo

- Pracodawca jest zobowiązany umożliwić pracownikowi odpowiedzialnemu takie zabezpieczenie mienia, aby nie można było go na przykład ukraść w czasie, gdy dany obiekt, w którym się to mienie znajduje jest zamknięty (por. Sądu Najwyższego z 05.08.1957 r. IV CR 524/56)
- Za szkodę w mieniu powierzonym z obowiązkiem zwrotu albo do wyliczenia się powstałą wskutek kradzieży przez nieznaną sprawców, pracownik ponosi odpowiedzialność w takim zakresie, w jakim można mu zarzucić niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązku pieczy (por. wyrok Sądu Najwyższy z dnia 9 maja 2000 r., I PKN 621/99)
- Jedynym wymogiem prawidłowego powierzenia mienia jest to, aby znany był jego rodzaj lub wartość oraz aby pracownik miał możliwość sprawowania nad nim pieczy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 1998 r. ,I PKN 129/98, OSNP 1999/11/358)
- Pracownik dokonujący w imieniu pracodawcy typowych czynności prawa pracy, które pozostają w normalnym związku z działalnością pracodawcy, nie powinien być obarczony ryzykiem podejmowania takich decyzji, chyba że były to czynności oczywiście sprzeczne z przepisami prawa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2007 r., sygn. akt I PK 252/06; OSNP 2008/7–8/102)

Odpowiedzialność karna

ustawa z dnia 6 czerwca 1998 r. – Kodeks karny (Dz. U. 1997 r. ,Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)

Art. 1. § 1. Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.

§ 2. Nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma.

§ 3. Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego, jeżeli nie można mu przypisać winy w czasie czynu.

Art. 2. Odpowiedzialności karnej za przestępstwo skutkowe popełnione przez zaniechanie podlega ten tylko, na kim ciążył prawny, szczególny obowiązek zapobiegnięcia skutkowi.

Odpowiedzialność karna

Odpowiedzialność karna ma charakter osobisty i nie można jej „przerzucić” na organ prowadzący szkołę

Odpowiedzialność karna – przykłady przestępstw

- **Art. 155.** Kto nieumyślnie powoduje śmierć człowieka, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Przykład: podczas lekcji WF od ściany oderwała się tablica z koszem, przygniatając jednego z uczniów, który na skutek odniesionych obrażeń poniósł śmierć.

- **Art. 156. § 1.** Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci:
 - 1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia,
 - 2) innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Przykład: nauczyciel chemii przeprowadza na lekcji eksperyment, w rezultacie którego jeden z uczniów asystujących w doświadczeniu traci jedno oko

Odpowiedzialność karna – przykłady przestępstw

- **Art. 157. § 1.** Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, inny niż określony w art. 156 § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 2. Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż 7 dni, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- § 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
- § 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 2 lub 3, jeżeli naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia nie trwał dłużej niż 7 dni, odbywa się z oskarżenia prywatnego

Przykład: nauczyciel WF-u rzucił w kierunku niestosującego się do jego poleceń ucznia piłką lekarską powodując u niego utratę jednego zęba

Odpowiedzialność karna – przykłady przestępstw

- **Art. 160. § 1.** Kto naraża człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
- § 2. Jeżeli na sprawcy ciąży obowiązek opieki nad osobą narażoną na niebezpieczeństwo, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
- § 4. Nie podlega karze za przestępstwo określone w § 1-3 sprawca, który dobrowolnie uchylił grożące niebezpieczeństwo.
- § 5. Ściganie przestępstwa określonego w § 3 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Przykład: wyjście ze szkolną wycieczką w góry podczas trudnych warunków atmosferycznych (silny wiatr, zagrożenie lawinowe)

Jeśli w trakcie takiej wycieczki uczniowie doznają uszczerbku na zdrowiu lub też poniosą śmierć odpowiedzialność organizatora opierać się może również na przepisach art. 155 kk czy też art. 156 kk lub 157 k.k.

Odpowiedzialność karna – przykłady przestępstw

- **Art. 162. § 1.** Kto człowiekowi znajdującemu się w położeniu grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu nie udziela pomocy, mogąc jej udzielić bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
- § 2. Nie popełnia przestępstwa, kto nie udziela pomocy, do której jest konieczne poddanie się zabiegowi lekarskiemu albo w warunkach, w których możliwa jest niezwłoczna pomoc ze strony instytucji lub osoby do tego powołanej.

Przykład: podczas wyjścia na basen nauczyciel umiejący pływać nie udziela pomocy tonącemu uczniowi i oczekuje na pomoc ratowników

Odpowiedzialność karna – przykłady przestępstw

➤ **Art. 210. § 1.** Kto wbrew obowiązkowi troszczenia się o małoletniego poniżej lat 15 albo o osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny osobę tę porzuca, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli następstwem czynu jest śmierć osoby określonej w § 1, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Przykład:

- *opuszczenie dziecka lub osoby nieporadnej, połączone z zaprzestaniem troszczenia się o nią, bez zapewnienia opieki ze strony innych osób (nauczyciel podczas wycieczki szkolnej pozostawia grupę dzieci bez opieki i udaje się na zakupy)*
- *porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej w takim miejscu lub w takich warunkach, w których istnieje wysokie prawdopodobieństwo śmierci (po zapadnięciu zmroku w górach, w miejscu nasilonego ruchu pojazdów)*
- *przeniesienie tej osoby w inne warunki i w inne miejsce aniżeli te, w których powinna się ona znajdować, a następnie pozostawienie bez opieki.*

Karane jest tylko zachowanie umyślne i nie ma znaczenia czy podopieczni doznali uszczerbku na zdrowiu.

Odpowiedzialność karna – przykłady przestępstw

- **Art. 217. § 1.** Kto uderza człowieka lub w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
- § 2. Jeżeli naruszenie nietykalności wywołało wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego albo jeżeli pokrzywdzony odpowiedział naruszeniem nietykalności, sąd może odstąpić od wymierzenia kary.
- § 3. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Przykład

- wszystkie czynności oddziałujące na ciało innej osoby, które nie są przez nią akceptowane. Naruszenie nietykalności cielesnej nie musi łączyć się z powstaniem obrażeń, jednakże musi mieć ono wymiar fizyczny (np. zadanie ciosu, kopnięcie, szarpanie za włosy, oplucie, oblanie)
- złapanie niesfornego ucznia za kark i popchnięcie, to naruszenie jego nietykalności cielesnej*

Odpowiedzialność karna – przykłady przestępstw

- **Art. 228.** § 1. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.
- § 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- § 3. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę za zachowanie stanowiące naruszenie przepisów prawa, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.
- § 4. Karze określonej w § 3 podlega także ten, kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, uzależnia wykonanie czynności służbowej od otrzymania korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy lub takiej korzyści żąda.
- § 5. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową znacznej wartości lub jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.
- § 6. Karom określonym w § 1–5 podlega odpowiednio także ten, kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę lub takiej korzyści żąda, albo uzależnia wykonanie czynności służbowej od jej otrzymania.

Przykład: Dyrektor otrzymuje drogi zegarek za nieskreślenie ucznia z listy uczniów

Odpowiedzialność karna – przykłady przestępstw

➤ **Art. 231.** § 1. Funkcjonariusz publiczny, który, przekraczając swoje uprawnienia lub nie dopełniając obowiązków, działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa nieumyślnie i wyrządza istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Przykład: Dyrektor rozwiązuje wbrew przepisom Karty Nauczyciela umowę o pracę bez wypowiedzenia z nauczycielem mianowanym

Przykład: Dyrektor szkoły po godzinach pracy wykorzystuje szkolną salę, prowadząc w niej odpłatne zajęcia i nie ponosząc kosztów wynajęcia pomieszczenia

Odpowiedzialność karna – przykłady przestępstw

art. 218-221 k.k. – odpowiedzialność za przestępstwa przeciwko prawom pracownika

- naruszenie prawa pracownika polegające na nie wypłaceniu wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń ze stosunku pracy
- niezgłoszenie danych pracownika do ubezpieczenia społecznego mających wpływ na wysokość świadczeń
- niedopełnienie obowiązków przez osobę odpowiedzialną za bezpieczeństwo i higienę pracy skutkujące narażeniem pracownika na utratę życia albo zdrowia
- niepowiadomienie inspekcji pracy i innych organów o wypadku przy pracy albo chorobie zawodowej

Odpowiedzialność za wykroczenie

ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. 2010 r., Nr 46, poz. 275 z późn. zm.)

- **Art. 72.** Kto wbrew swemu obowiązkowi nie dokonuje odpowiedniego zabezpieczenia miejsca niebezpiecznego dla życia lub zdrowia człowieka, podlega karze aresztu albo grzywny.

Przykład: dyrektor szkoły, który pomimo otrzymanego sygnału nie podejmuje działań w kierunku zabezpieczenia otwartej studzienki kanalizacyjnej na szkolnym boisku

- **Art. 73.** Kto wbrew swemu obowiązkowi nie zawiadamia odpowiedniego organu lub osoby o wiadomym mu niebezpieczeństwie grożącym życiu lub zdrowiu człowieka albo mieniu w znacznych rozmiarach, podlega karze aresztu albo grzywny.

Przykład: niepowiadomienie straży pożarnej o zagrożeniu pożarowym lub chemicznym na terenie szkoły (pożar, rozpylenie szkodliwej substancji itd.)

- **Art. 106.** Kto, mając obowiązek opieki lub nadzoru nad małoletnim do lat 7 albo nad inną osobą niezdolną rozpoznać lub obronić się przed niebezpieczeństwem, dopuszcza do jej przebywania w okolicznościach niebezpiecznych dla zdrowia człowieka, podlega karze grzywny albo karze nagany.

Przykład: dopuszczenie przez nauczyciela szkoły specjalnej do tego, aby uczniowie podczas szkolnej wycieczki ślizgali się na stawie pokrytym cienkim lodem

Odpowiedzialność za wykroczenie

Odpowiedzialność dyrektora szkoły za wykroczenia spoza kodeksu wykroczeń:

- Art. 92 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy Prawo budowlane (zarządca, użytkownik obiektu budowlanego ma określone przez prawo budowlane obowiązki w przypadku zaistnienia katastrofy budowlanej oraz powstania uszkodzeń, mogących spowodować niebezpieczeństwo dla ludzi lub mienia bądź zagrożenie środowiska),
- art. 281-283 kodeksu pracy (wykroczenia przeciwko prawom pracownika) np. niepotwierdzenie na piśmie zawartej umowy o pracę, niewypłacanie w terminie wynagrodzenia za pracę, nieprzestrzeganie zasad i bezpieczeństwa i higieny pracy).

Obowiązek powiadomienia innych organów

➤ Art. 572 kodeksu postępowania cywilnego

§ 1. Każdy, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, obowiązany jest zawiadomić o nim sąd opiekuńczy.

§ 2. Obowiązek wymieniony w § 1 ciąży przede wszystkim na urzędach stanu cywilnego, sądach, prokuratorach, notariuszach, komornikach, organach samorządu i administracji rządowej, organach Policji, placówkach oświatowych, opiekunach społecznych oraz organizacjach i zakładach zajmujących się opieką nad dziećmi lub osobami psychicznie chorymi.

➤ Art. 304 kodeksu postępowania karnego

§ 1. Każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję. Przepis art. 191 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

Obowiązek powiadomienia innych organów

Art. 12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

1. Osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie, niezwłocznie zawiadamiają o tym Policję lub prokuratora.

2. Osoby będące świadkami przemocy w rodzinie powinny zawiadomić o tym Policję, prokuratora lub inny podmiot działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Dziękuję za uwagę